

О Д Л У К У
О УСВАЈАЊУ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА РОМЕ И РОМКИЊЕ ЗА ПЕРИОД 2022 – 2025. ГОДИНЕ

Члан 1.

Усваја се Локални акциони план за Роме и Ромкиње за период 2022 – 2025. године у предложеном тексту.

Члан 2.

Ову одлуку са прилогом Локалног акционог плана из члана 1. ове одлуке објавити у „Службеном листу града Кикинда“.

ПРИЛОГ УЗ ОДЛУКУ О УСВАЈАЊУ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА РОМЕ И РОМКИЊЕ ЗА ПЕРИОД 2022 – 2025. ГОДИНЕ („Сл. лист града Кикинде“, бр. 33/2022)

Локални акциони план за Роме и Ромкиње

за период 2022.–2025. године

Садржај :

1. Увод
2. Стратешки и институционални оквир на националном нивоу Општи подаци за Град Кикинду
4. Општи подаци о Ромима
5. Роми у Граду Кикинди
6. Положај ромске популације у Граду Кикинди по областима:
 - 6.1. Образовање
 - 6.2. Запошљавање
 - 6.3. Социјална заштита
 - 6.4. Здравствена Заштита
 - 6.5. Становање
7. Приоритети и препоруке

1. Увод

Влада Републике Србије на седници 3. марта 2016. године донела је „Стратегију за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији“ за период од 2016. до 2025. године. Стратегија представља разраду начела утврђених Уставом Републике Србије о заштити људских мањинских права, забрани дискриминације, социјалној заштити, здравственој заштити, праву на образовање, који се односе на припаднике ромског народа.

Основни разлог за доношење Стратегије је стварање услова за социјалну укљученост ромског становништва, које вековима на овим просторима живи на социјалној маргини. Стратегија предвиђа проактиван став свих релевантних субјеката у Републици Србији чије би активности требало да доведу до смањења сиромаштва и сузбијања дискриминације Рома и Ромкиња, односно стварању услова за пун приступ остваривању људских права лица ромске националности.

Поред тога, разлози због којих је донета Стратегија произашли су из потребе да се створе предуслови за реализацију њених циљева:

- Успоставе механизми за спровођење, планирање, праћење и унапређење усвојених мера и активности;
- Развију капацитети и одговорност органа државне управе и локалне самоуправе да се ефикасно старају о остваривању и заштити права лица ромске националности;
- Обезбеде средства у буџету Републике Србије, буџету АП Војводине и буџетима јединица локалне самоуправе, као и код међународних развојних партнера који делују у Републици Србији за финансирање стратешких мера;
- Делотворно укључе представници ромске заједнице у поступке осмишљавања и спровођења стратешких мера и остваривања гарантованих људских права на рад, становање, образовање, социјалну и здравствену заштиту.

Град Кикинда, као вишенационална средина, има недвосмислену намеру да буде место у коме ће сви грађани имати равноправан статус и бити укључени у друштвени живот града. Да би се то остварило, потребно је створити услове да се и друштвено осетљивим групама посвети пажња и пруже могућности да буду равноправни са осталим грађанима.

Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња за Град Кикинду за период од 2022. до 2025. године, дефинише правце деловања Града Кикинде у области социјалног укључивања Рома и Ромкиња, конкретне мере и активности којима би се побољшао садашњи положај припадника ромске заједнице, као и јасне механизме помоћу којих се може пратити остваривање циљева. Он представља део напора које локална заједница чини током низа година да се улагањем заједничких средстава побољша живот ромске популације и сразмерно могућностима умањи јаз који постоји између Рома и осталих припадника друштвене

заједнице. Овај документ је настао из потребе да се на један системски и свеобухватан начин питања социјалног укључивања Рома и Ромкиња унапреде, поред националног, и на локалном нивоу.

Током израде овог документа спроведени су следећи корази:

- утврђени су општи циљ и посебни циљеви за приоритетне области,

Општи циљеви и вредности на којима почива Локални Акциони План подразумевају:

- 1) поштовање, заштита и испуњавање законских права Рома;
- 2) пуно и ефикасно укључивање Рома у све области друштвеног живота;
- 3) поштовање, признавање и промоција различитости;
- 4) једнаке могућности засноване на једнаким правима;
- 5) родна равноправност;
- 6) спречавање и борба против свих облика дискриминације
- 7) спровођење мера афирмативне акције.

Специфични циљеви Локалног Акционог Плана Подразумевају:

ОБРАЗОВАЊЕ:

- 1) Потпун обухват деце ромске националности у образовни систем;
- 2) Материјална и финансијска подршка ромским ученицима;
- 3) Минимизирање осипања ромске деце из образовног система;
- 4) Једнак квалитет образовања и смањење предрасуда и сегрегације.

ЗАПОШЉАВАЊЕ:

- 1) Унапређивање предузетништва код Рома и Ромкиња;
- 2) Подстицаји и подршка послодавцима за отварање и опремање радних места намењених запошљавању Рома и Ромкиња;
- 3) Повећање конкурентности Рома и Ромкиња на тржишту рада кроз дошколовање.

ЗДРАВЉЕ:

- 1) Утврђивање здравственог стања ромске популације на територији Града Кикинде;
- 2) Повећање нивоа знања о значају лечења и значају превентивне контроле здравља;

- 3) Побољшање доступности здравствене заштите за ромску популацију;
- 4) Повећање обухвата вакцинације ромске деце.

СТАНОВАЊЕ:

- 1) Мапирање услова живљења Рома у насељеним местима Града Кикинде;
- 2) Унапређење услова становања за Роме у Граду Кикинди;
- 3) Адаптација и санација постојећих објеката;
- 4) Интеграција ромских насеља у окружење.

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА:

- Једнак приступ социјалној заштити и социјалним давањима у складу са „Стратегијом за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016 до 2025.“

Идентификоване су мере и активности које доприносе остваривању утврђених циљева, а то су:

1. Успостављање партнерства локалне самоуправе са ромским организацијама цивилног сектора и рад на заједничким пројектима којима ће се побољшати животни услови ромске популације;
2. Успостављање одрживог модела комуналног опремања безусловних ромских насеља;
3. Константан рад надлежних институција на едукацији и промоцији образовања;
4. Константан рад надлежних институција и ромских организација цивилног друштва на промоцији културне баштине;
5. Успостављање одрживог модела свеобухватне социјалне и здравствене заштите;
6. Помоција и подстицање предузетништва;
7. Едуковати и сензибилисати јавност и укључивање свих релевантних чиниоца у циљу оснаживања ромске заједнице на територији Града Кикинде.

Да би се циљеви из Локалног акционог плана реализовали, сви субјекти у Граду Кикинди пружиће свој максимум и показати висок степен одговорности при спровођењу утврђених активности.

2. Стратешки и институционални оквир на националном нивоу

Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016. до 2025. године је документ настао из потребе да се на један системски и свеобухватан начин, питања социјалног укључивања Рома и Ромкиња унапреде, како на националном, тако и на локалном нивоу. Приликом њене израде коришћена су искуства у спровођењу претходне Стратегије за унапређивање положаја Рома у Републици Србији (2009-2015), као полазне основе утврђене за нову Стратегију.

Институционални ресурси за припрему и спровођење Стратегије чине:

- Савет за унапређење положаја Рома и спровођење Декаде укључивања Рома,
- Канцеларија за људска и мањинска права,
- Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва,
- ресорна министарства која су задужена да воде јавне политике од интереса за остваривање стратешких мера

Од стране претходне Владе Републике Србије, потпредседница Владе и министарка грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, била је задужена да координира рад државних органа, као и органа јединица локалних самоуправа и јавних предузећа у вези са унапређењем положаја Рома и Ромкиња. Роми су једна од најугроженијих друштвених група, те је циљ претходне, као и тренутне Владе Србије да, кроз удружени напор целог друштва, унапреди њихов положај, како би се смањиле неједнакости које постоје између Рома и Ромкиња и остатка становништва. Стратегија је стратешки документ који ће за период од девет година интензивирати рад институција на националном и локалном нивоу за питања социјалног укључивања Рома и Ромкиња и сузбијање њихове дискриминације, односно за стварање услова за пун приступ остваривању људских права особа ромске националности. Стратегија покрива пет приоритетних области: образовање, становање, запошљавање, здравствену и социјалну заштиту.

Србија се на путу европских интеграција придружила земљама чланицама када је реч о социјалном укључивању Рома и Ромкиња, будући да је као основу за израду овог документа користила Оквир за националне стратегије за интеграцију Рома који је Европска комисија, заједно са Европским парламентом, прописала за земље чланице што осигурава наставак сарадње и наставак подршке ЕУ Србији за унапређење положаја Рома и Ромкиња. Стратегија је заснована на постојећим стратешким, правним и институционалним ресурсима-стратегијама и прописима којима су уређена поједина питања унапређења положаја Рома и Ромкиња, али и на опредељењу државе да развија програме унапређења положаја Рома и Ромкиња исказаним Оперативним закључцима са семинара „Социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији” (за период 2015–2017. године) и нацрту Акционог плана за поглавље 23.

Оперативни закључци са четвртог семинара „Социјална укљученост Рома и Ромкиња у Републици Србији 2017.године“ истичу значај координисаног рада државних органа, укључујући рад локалних самоуправа и јавних предузећа у вези са побољшањем ситуације Рома и њиховим пуним учешћем у друштвеном, економском, културном и политичком животу. Наводи се да у наредном периоду, акценат мора бити на квалитативном спровођењу планираних стратешких мера и активности, уз учешће представника ромских организација цивилног друштва, укључујући Национални савет ромске националне мањине са посебним фокусом на локални ниво.

Посебну пажњу треба посветити оснаживању Ромкиња, јер оне у континуитету трпе вишеструку дискриминацију. У односу на ширу друштвену заједницу, Ромкиње су двоструко дискриминисане - као жене и као припаднице националне мањине.

Локалне самоуправе располажу механизмима на основу којих могу да управљају и спроводе инклузивне јавне политике, а осим тога “Закон о локалној самоуправи“ их обавезује да се старају о остваривању људских и мањинских права. Овакво усмерење стратешких мера омогућава праћење остваривања права Рома и Ромкиња и напредак у вези са применом инклузивних политика, најпре, у локалној заједници, а потом и широј друштвеној заједници. На основу непосредних података и информација, локалне самоуправе могу да унапреде инструменте и механизме помоћу којих је могуће елиминисати узроке отежаног приступа правима и структурног сиромаштва Рома и Ромкиња. С тим циљем, Влада РС путем Стратегије истиче потребу да локалне самоуправе припремају и усвајају локалне акционе планове, усклађене са реалним, општим и локалним економским и социјалним развојем, да обучавају стручне тимове у локалној самоуправи који би били способни да припреме, спроводе и управљају локалном стратегијом и да обезбеде средства у локалним буџетима за спровођење мера социјалног укључивања Рома и Ромкиња, те осигурају доследно утврђивање одговорности за њихово спровођење.

Координационо тело за праћење Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња, уз помоћ Канцеларије за људска и мањинска права и Тима за социјално укључивање и смањење сиромаштва, координира пословима у вези са инклузијом Рома и Ромкиња и стара се о успостављању одрживих нормативних и институционалних услова за спровођење стратешких мера и управљање Стратегијом.

- *Полазне основе за израду Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња за Град Кикинду за период од 2022. до 2025. године*

Циљеви које ЛАП поставља наслањају се на Устав, стратешке документе законске прописе Републике Србије и то:

- Устав Републике Србије - Уставом је Република Србија дефинисана као држава чије су основне вредности социјална правда, грађанска демократија, људска и мањинска права.

- Стратегије:

- Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016. до 2025. године (“Службени гласник РС”, бр. 26/2016)
- Стратегија развоја образовања у Србији до 2020 („Службени гласник РС”, број 107/12),
- Национална стратегија запошљавања за период 2011–2020. године „Службени гласник РС”, број 37/11
Стратегија јавног здравља „Службени гласник РС”, број 22/09
- Национална стратегија социјалног становања „Службени гласник РС”, број 13/12
- Стратегија превенције и заштите од дискриминације „Службени гласник РС”, број 60/13.
- Национална стратегија за родну равноправност за период од 2016. до 2020. године „Службени гласник РС”, број 04/16.

- Закони:

- Закон о заштити права и слобода националних мањина „Службени лист СРЈ”, број 11/02, „Сл. лист СЦГ”, број 1/03 - Уставна повеља и „Службени гласник РС”, бр. 72/09 - др. закон и 97/13 - УС).
- Закон о забрани дискриминације „Службени гласник РС”, број 22/09
- Закон о социјалној заштити „Службени гласник РС”, број 24/11.
- Закон о финансијској подршци породици са децом „Службени гласник РС”, бр. 16/02, 115/05 и 107/09
- Закон о основама система образовања и васпитања „Службени гласник РС”, бр. 72/09, 52/11 и 55/13
- Закон о предшколском образовању и васпитању „Службени гласник РС”, број 18/10
- Закон о основном образовању и васпитању „Службени гласник РС”, број 55/13
- Закон о здравственој заштити „Службени гласник РС”, бр. 107/05, 72/09 – др. закон, 88/10, 99/10, 57/11, 119/12, 45/13 – др. закон и 93/14 и други релевантни закони.

3. Општи подаци за Град Кикинду

3.1. Географски подаци

Град Кикинда налази се у северном делу АП Војводине у Републици Србији, тачније Кикинда је и центар Севернобанатског управног округа, који чине општине Кикинда, Чока, Ада, Сента,

Кањижа и Нови Кнежевац. Заузима крајњи североисток Републике Србије, тремеђу са Румунијом и Мађарском. Налази се 130 км северно од Београда и 100 км источно од Новог Сада, 70 км западно од Темишвара и 70 км јужно од Сегедина. Територија кикиндске општине граничи се са територијама општина Чока на северу, Адом на северозападу, Новим Бечејем на западу, Новом Црњом на Истоку и Зрењанином и Житиштем на југу. На истоку једним делом избија на државну границу према Румунији. Територија општине има површину од 782 км². Општину Кикинда чине 11 насељених места, и то: Кикинда, Мокрин, Иђош, Башаид, Бикач, Банатска Топола, Руско Село, Нови Козарци, Банатско Велико Село, Наково и Сајан. Кикинда као највеће насељено место чини центар општине. Релеф општине Кикинда одликује се свим оним елементима, који су карактеристични за релеф северног Баната. То је равничарско земљиште са малим висинским разликама. Апсолутне висине износе око 73 м. Климатске карактеристике општине одликују исте карактеристике као и климу Баната. Банат се налази у средишњем делу умереног топлотног појаса.

3.2. Историјски подаци

Банат је, као и цела Панонска низија, насељен у праисторијском добу, највероватније за време бронзаног доба, а после повлачења Панонског мора многи народи су кроз векове насељавали ова подручја. Међу најзначајнијима су: Римљани, Готи и Гепиди (германи), Хуни, Авари, Бугари, Мађари, Татари, Турци (монголи), те од словенских народа – Срби. Од свих набројаних народа, староседеоцима Кикинде се могу сматрати само Срби и Мађари. Остали народи су или нестали или су се раселили или су асимилирани, док су неки дошли после 1718. године, кад је дошло до повлачења Турака са ових простора.

Први писани помен Кикинде први пут је забележен почетком 15. века и то у облику Kőkényd, а највероватније је означавао, заједно са називом Ецехида, име више мањих насеља, односно добара угарских, а затим и српских деспота. Данашњи назив града јавља се први пут на географској карти 1718. године као Gross Kikinda и тада не обележава насеље, већ ненасељен простор-пустару. Иначе, придев Gross, Nagy или Велика у немачкој, мађарској, односно српској варијанти, био је у званичној употреби у имену града све до краја 1947. године.

Историја савремене Кикинде може се у континуитету пратити почев од пре 250 година, тачније од 1751-1753. године, када је подручје на којем се данас град налази насељено. Први насељеници били су Срби, аустријски граничари који су штитили границу од Турака на Моришу и на Тиси и који су, након Пожаревачког мира склопљеног између Аустрије и Турске, када Турци губе Банат, практично остали без свог основног занимања. Новоосновано насеље брзо се организовало, а бивши граничари привикли на нов, ратарски начин живота. Коју деценију касније, поред Срба, насељавају се и Немци, Мађари, Јевреји...

Двадесетак година након оснивања насеља, 12. новембра 1774. године, аустријска царица Марија Терезија посебном привилегијом формира Великокикиндски привилеговани диштрикт (округ), као специфичну феудалну управну јединицу са седиштем у Кикинди. У саставу диштрикта, поред Кикинде, било је још девет насеља српских граничара у северном и средњем

Банату: Српски Крстур, Јозефово (део данашњег Новог Кнежевца), Мокрин, Карлово (део данашњег Новог Милошева), Башайд, Врањево (део данашњег Новог Бечеја), Меленци, Кумане и Тараш. Становници ових места имали су за то време, значајне економске, па и политичке повластице у оквиру аустријске монархије. Диштрикт, је функционисао, истина са прекидима, све до 1876. године, када се укида, а Кикинда организационо и управно припада новооснованој Торонталској жупанији чије је седиште било у Бечкерек (Зрењанину) и која је обухватала готово читав Банат (српски, мађарски и румунски). Занимљив је податак да је крајем 19. века Кикинда била најнасељеније место Торонталске жупаније, имала је око 22.000 становника.

Од значајнијих датума, односно периода у новијој историји Кикинде, треба истаћи и годину 1848/49. када је кроз град протутњала позната буна Срба у Војводини. У првом тренутку Кикинђани су испољавали готово искључиво социјални револт, да би касније побуна попримила национално обележје. У граду се наизменично смењује српска и угарска власт, уз велика сукобљавања, страдања и разарања. Био је то један од најтежих и најсложенијих тренутака у историји Кикинде.

Временско раздобље од краја 19. века па до почетка првог светског рата представља миран и плодотворан период у историји Кикинде и обележен је наглим привредним и урбаним развојем града. Између осталог, тада се формира и амбијентално градско језгро које и данас краси Кикинду, град добија уређену самоуправу 1895. године (статут, сенат, градско представништво, градоначелника, итд).

Крај првог светског рата, односно 20. новембар 1918. године означава један од преломних тренутака у историји Кикинде. Улазак српске војске у град представљао је остварење дугогодишње тежње Кикинђана-Срба за уједињењем са матичном државом-Србијом. Међутим, на економском плану град се нашао у веома неповољној ситуацији са две границе у залеђу и пресеченим комуникацијама. Раздобље између два светска рата не представља период економског успона града, напротив.

Након само двадесетак година мира, Кикинда улази у бурно раздобље новог, другог, светског рата. Ослобођена је 6. октобра 1944. године. Овога пута држава остаје иста, али се битно мења њена економско-политичка организација и структура. Такође, значајно се мења и етничка слика града. Губи се немачко и јеврејско становништво, а било је око 22% Немаца и око 2% Јевреја.

Раздобље од половине шездесетих до половине осамдесетих година 20. века, слично оном с краја 19. и почетка 20. века, обележено је динамичним развојем града: нове фабрике и производни погони, нове стамбене зграде и насеља, разни објекти општег друштвеног стандарда, поплочане улице, дефинитивно су истакли и уобличили урбану димензију Кикинде.

3.3. Демографски подаци

Према последњем попису становништва из 2011.године, Општина Кикинда има 59.329 становника, док у самом Граду Кикинди живи 37.676 становника.

Према подацима Завода за статистику Републике Србије број становника у Граду Кикинди према попису из 2002. године је било 38065 становника, тако да је суштински број становника у Граду Кикинди у благом паду. Разлог за смањење становништва је негативан природни прираштај и миграциони процеси, односно одсељавање становништва, нарочито младих.

Град Кикинда представља мултиетничку заједницу, са већинским Српским становништвом (74,67%). Мађара има 12,61%, а становника који су се изјаснили као Роми по последњем попису становништва је око 2%, мада се процењује да је број Рома и до три пута већи од пописаног јер се Роми често поистовећују са домицилним становништвом на просторима које насељавају и представљају се као припадници већинског становништва.

Насељена места на територији града Кикинде, са већим бројем ромског становништва, поред самог Града Кикинде у коме Роми живе у највећем броју у насељима Мали и Велики Бедем и у насељу Стрелиште, такође велики број Рома насељено је и у селима Башаид, Мокрин и Руско Село, а у мањем броју их има и у другим селима кикиндске општине.

3.4. Економски подаци

Кикинда представља индустријски развијено подручје и заузима важно место у привредном развоју АП Војводине и Републике Србије. Индустрија у општини Кикинда представља област од приоритетног значаја и базира се највећим делом на расположивој сировинској основи, производним капацитетима и квалитетним кадровским потенцијалом. Индустријска производња је веома разноврсна, а расположиви производни капацитети су углавном прерађивачког карактера са високим степеном финализације производа.

Најзначајније привредне гране су: металска индустрија – „Ливница Кикинда“ чланица групе "Цимос" Копар, "Ле Белиер Кикинда", „Гриндекс“ Кикинда; индустрија грађевинског материјала -"Тоза Марковић"; нафтна и хемијска индустрија – НИС, Погон „Северни Банат“, између 41 и 42 процента српске производње нафте и око 40 процената домаће производње гаса реализује са на овом подручју; "МСК" Кикинда; прехранбена индустрија - "Банини"; „Кикиндски млин“; прерађивачка индустрија - "Агросеме" и фабрика сточне хране "Стандард"; трговина: "Универекспорт-Ангропромет"; „Зопас Индустрис Србија“; „Тиса Аутомotive“ Кикинда...

Пољопривредна производња организована је у двадесетак предузећа и земљорадничких задруга. Кикинда је и изражено пољопривредна регија и једна од највећих житница у Србији, али већ неколико година изражен је проблем због утицаја временских услова, који имају карактер елементарне непогоде. Сем тога и недостатак материјалних средстава, због недовољне акумулације капитала, услед честих варијација у примарној пољопривредној

производњи, захтева размишљање о промени сетвене структуре и улагањима у заливне и системе за одводњавање.

4. Општи подаци о Ромима

Иако о пореклу Рома и њиховој историји не постоје систематизовани писани историјски извори, на основу постојећих писаних трагова, литературе и на основу проучавања легенди и усменог предања, истраживачи су сагласни да Роми воде порекло из Индије. Томе у прилогиде и језик Рома у коме су очувани трагови језика са територије Индијског полуострва. На основу неких података, поједини историчари тврде да су Роми живели у Персији већ у IV веку. Међутим, већина научника се слаже да су велике сеобе Рома из Индије дошле много касније, уXI веку.

О разлозима одласка Рома из Индије говоре многе легенде, али је извесно да су њихове сеобе биле условљене ратовима и сталним прогонима којима су Роми били изложени. Према неким подацима, велика сеоба Рома из Индије била је покренута страшним нападима моћних арапских освајача почетком XI века. Због тога су напустили своју постојбину, а судбина вечито прогоњеног народа пратила их је током свих каснијих кретања. Прва дестинација је била Блиски Исток. Одатле је једна група, преко Кавказа, дошла у Русију, други до Северне Африке (отуд за Роме постоји и назив Египћани). Једна група се упутила ка Грчкој, а одатле су кренули ка балканским и другим европским земљама.

Први поуздани писани траг о Ромима потиче из 1068.године. Ради се о тексту о животу Св. Ђорђа Антонског, састављеном у манастиру Ивирон на Атосу, у коме се говори о Адсинканимау Цариграду и у вези са овим записом постоји сагласност истраживача да се ради о Ромима. Из Источне и Јужне Европе Роми су се даље расељавали у земље Централне и Западне Европе, а стигли су у мањем броју и до Скандинавије. На просторе Јужне Америке Роми су долазили из Шпаније између XVI и XIX века, а на просторе Северне Америке и Аустралије стигли су тек у XIX и XX као печалбари (Ђурић, 1987). Роми данас живе у свим земљама света. Тешко је са сигурношћу утврдити број. Према неким проценама само у Европи живи између 10 и 15 милиона Рома.

У Лондону је 8. априла 1971. године одржан Први светски конгрес Рома и на њему је први пут у историји усвојена одлука да је Ром званичан назив за припаднике ове заједнице. Утврђен је изглед ромске заставе и усвојена ромска химна. Од тада се 8. април обележава као Светскидан Рома.

- Подаци о Ромима у Републици Србији

Од тренутка доласка на територију данашње Србије, већина ромског становништва је задржала своје домове. Мали број Рома се исељавао, а највећи број од тога одлазио је у иностранство, нарочито у Аустрију или Немачку, трагајући за бољим животом. Такође, значајан број Рома и

Ромкиња се након одређеног периода и враћао у Србију. Период с краја XIX и почетка XX века био је у Србији по много чему, а нарочито по етничким променама, изразито буран. То је период сложених емиграционих и имиграционих процеса који је обухватио и ромско становништво. Постепени прелазак на сталноседачки начин живота је довео до тога да сеони све чешће насељавају по селима, бавећи се пољопривредом, пре свега надничарењем, а мање производним и услужним делатностима. Тако је, на пример, 1890. године у Краљевини Србији регистровано 37.572 Рома, од којих је преко 80% живело у сеоским насељима, највишеу подунавском (5.620), а најмање у ужичком округу (314). У Београду је те године пописано 399, а у Нишу 933 Рома. У градским срединама, Роми су се бавили специфичним занимањима, док су се, без разлике на тип насеља у коме живе, неретко етнички идентификовали са већинским становништвом, те су се најчешће изјашњавали да им је српски језик матерњи. Због настојања Рома да се у локалној средини идентификују са већинском етничком заједницом, сваки податак о њиховом броју добијен на пописима становништва, може се довести у сумњу.

Територију Србије одликовали су у прошлости јаки процеси кретања становништва у којима су учествовали и Роми, а узроци тих процеса у дубокој су вези са историјским и политичким збивањима у одређеним историјским тренуцима. Без разлике да ли су покретања била принудна или добровољна, оставила су неизбрисив траг у обичајима, култури и религији и посебно се одразила на територијални распоред ромске популације. Просторни распоред Рома, као динамичан феномен, тешко је пратити због тога што Роми нигде нису територијално концентрисани у смислу да чине једну хомогену структуру на неком одређеном простору Србије. Као специфично мањинско становништво, расути су у великом броју насеља, у којима најчешће живе у посебним и изолованим деловима, али често и измешани са већинским становништвом.

Према резултатима пописа становништва из 2011. године, у Републици Србији има 147.604 Рома, што чини 2,1% од укупног броја становника Србије. Међутим, по појединим проценама, број Рома је и до три пута виши. Оно што је позитивно је чињеница да у односу на резултате претходних пописа, Роми бележе позитиван популациони раст, који није детерминисан само биолошком и миграционом компонентом, већ и све присутнијом етничком самосвешћу Рома.

Једна од карактеристика положаја Рома у Републици Србији је њихов неравномеран и поларизован размештај. То је испољено високом концентрацијом Рома у урбаним срединама, као и регионалним размештајем. По попису из 2011.године, највише Рома је у региону Јужне и Источне Србије (38,7%), затим у Војводини (28,7%), Граду Београду (18,6%) и Региону Шумадије и Западне Србије (14,0%). Роми Јужне и Источне Србије размештени су у свим областима овог региона, са израженом неравномерношћу распореда међу областима. Тако је у три области (Пчињској, Нишавској и Јабланичкој) концентрисано 64,2% у односу на све Роме тог региона, при чему су најзаступљенији у општинама Врање, Бујановац, Ниш, Алексинац и Лесковац. Општине у којима није регистрован ни један становник ромске националности су Црна Трава и Кнић. Најмањи број Рома регистрован је у региону Шумадије и Западне Србије (13,9% одукупне ромске популације Србије). И они су неравномерно распоређени по областима, а највише их има у мачванској, колубарској, расинској и рашкој области у којима живи 79,3% од

укупног броја Рома овог региона. Најбројнији су у општинама Шабац, Ваљево, Уб, Крушевац, Краљево и Крагујевац.

Неравномерни територијални распоред Рома карактеристичан је и за АП Војводину, у којој је у три области (јужнобачкој, средњобачкој и јужнобанатској) живи 61,0% од свих војвођанских Рома. Највише Рома је у градовима Нови Сад, Зрењанин, Вршац и Панчево.

5. Роми у Граду Кикинди

Грађани ромске националности чине једну од многих националних мањина на територији Града Кикинде. По последњем попису из 2011. године, укупан број Рома у Граду Кикинди је 841, од којих је 498 мушкараца, а 343 жена. Процене су да је стваран број Рома на територији Града Кикинда знатно већи, и до три пута од пописаног броја.

Ромска популација на територији самог града Кикинде насељена је претежно на периферији у насељима Мали и Велики Бедем и у насељу Стрелиште, али Рома има и у другим деловима града у којима су помешани са осталим становништвом. Такође у насељеним местима Башаид, Мокрин и Руско Село постоје истурене стамбене јединице где су настањени Роми. Сви Роми, претежно, живе у објектима који су у доста лошем стању, хигијенски услови су на не задовољавајућем нивоу, и у насељима која су са не развијеном или недовољно развијеном комуналном инфраструктуром. С обзиром на то да и даље већина насељених места општине Кикинда, осим самог града Кикинде, не располаже са канализацијом мрежом, припадници Ромске популације се са истим проблемом суочавају као и остатак становништва. Уређење и реконструкција постојеће водоводне каналске мреже се ради, како у Кикинди тако и у осталим местима, јер су цеви углавном већ старе и дотрајале. Како се буду радили пројекти инфраструктуре за насеља тако ће се самим тим и Ромима побољшати услови за живот.

6. Положај ромске популације у Граду Кикинди по областима

6.1 Образовање

У Граду Кикинди носилац предшколског образовања и васпитања је Предшколска установа „Драгољуб Удицки“. Реализација васпитно-образовног рада, неге и заштите покрива 18 објеката на територији општине. Од тог броја, 9 се налази у граду Кикинди, а друга половина у селима. Укупан број деце у Установи сваке године креће се око 1500.

У оквиру Предшколске установе, 9 вртића је наменски грађено: 3 у граду („Мики“, „Плави чуперак“ и „Колибри“) и 6 у селима („Јеленко“ у Накову, „Ластавица“ у Банатском Великом Селу, „Шиља“ у Новим Козарцима, „Меденак“ у Сајану, „Златна рибица“ у Иђошу и „Невен“ у Мокрину).

У адаптираним објектима у граду Кикинди бораве деца у 6 вртића: „Мендо“, „Пчелица“,

„Бамби“, „Лептирић“, „Наша радост“ и „Полетарац“. У 3 објекта у селима рад се такође одвија у адаптираним зградама: „Бубамара“ у Руском Селу, „Јежева кућица“ у Банатској Тополи и „Маслачак“ у Башаиду.

Током година уложено је доста напора за адаптацију, поправке и набавке за вртиће. Уређена су и дворишта у свим вртићима, обновљене просторије од великог значаја за боравак деце, набављено је мноштво рачунара...

Предшколска установа била је високо позиционирана на свим скуповима. Престижну награду „Др Ђорђе Натошевић“ за постигнуте изузетне резултате у вапитно-образовном раду кикиндска установа је добила 2008. године.

Што се тиче ромске деце предшколског узраста, проблем који у значајној мери опредељује њихово напредовање је низак материјални, социјални и образовни статус родитеља, који утиче неповољно на рану когнитивну стимулацију, те ромска деца већ на каснијем предшколском узрасту почињу да заостају за општом популацијом, имају оскудан фонд општих знања, што у значајној мери неповољно утиче на њихов напредак у школи и доводи до заостајања и стагнирања.

Што се тиче основно-школског образовања на територији Града Кикинде постоји 17 основних школа.

Поред осам основних школа у самом граду Кикинди, а то су:

1. Основна школа „Фејеш Клара“,
2. Основна школа „Јован Поповић“,
3. Основна школа „Свети Сава“,
4. Основна школа „Вук Караџић“,
5. Основна Школа „Жарко Зрењанин“
6. Основна школа „Ђура Јакшић“,
7. Основна музичка школа „Слободан Малбашки“
8. Специјална школа „6. Октобар“

Постоји и девет основних школа у селима Општине Кикинда, а то су:

1. Основна школа „Васа Стајић“ Мокрин,
2. Основна школа „Глигорије Попов“ Руско Село,
3. Основна школа „Иво Лола Рибар“ Нови Козарци,
4. Основна школа „Славко Родић“ Банатско Велико Село,
5. Основна школа „1. Октобар“ Башаид,

6. Основна школа „Миливој Оморац“ Иђош,
7. Основна школа „Мора Карољ“ Сајан,
8. Основна школа „Петар Кочић“ Наково,
9. Основна школа „Братство-јединство“ Банатска Топола.

Што се тиче средње-школског образовања на територији Града Кикинде постоје 4 средњешколе.

Све 4 средње школе се налазе у самој Кикинди, а то су:

1. Гимназија „Душан Васиљев“,
2. „Техничка школа“ Кикинда,
3. Средња стручна школа „Милош Црњански“
4. „Економско-трговинска школа“ Кикинда.

Укупан број ђака уписаних 2021. године у свим основним и средњим школама у Граду Кикинди био је 4500 ђака, од чега је 450 ђака уписано у први разред.

Што се тиче деце ромске популације, њих је тренутно уписано укупно у основне и средњешколе на територији Града Кикинде 273 ђака, од чега је у основне школе уписано 243 ђака, а у

	<i>средња школа</i>	<i>број ђака ромске популације</i>
1.	Гимназија „Душан Васиљев“ Кикинда	2
2.	„Техничка школа“ Кикинда	15
3.	Средња стручна школа „Милош Црњански“ Кикинда	3
4.	„Економско-трговинска школа“ Кикинда	10
	Укупан број	30

Табела 1. Број Ромске деце по Средњим школама у Кикинди школске 2021./2022.

	<i>основна школа</i>	<i>број ђака ромске популације</i>
1.	Основна школа „Жарко Зрењанин“ Кикинда	6
2.	Основна школа „Фејеш Клара“ Кикинда	31
3.	Основна школа „Вук Караџић“ Кикинда	10
4.	Основна школа „Свети Сава“ Кикинда	23
5.	Основна школа „Глигорије Попов“ Руско Село	18
6.	Основна школа „Мора Карољ“ Сајан	4
7.	Основна школа „Миливој Оморац“ Иђош	12
8.	Основна школа „Иво Лола Рибар“ Нови Козарци	5
9.	Основна школа „Славко Родић“ Банатско Велико Село	2
10.	Основна школа „1. Октобар“ Башаид	51
11.	Основна школа „Васа Стајић“ Мокрин	81
	Укупан број	243

Табела 2. Број Ромске деце по основним школама у Кикинди школске 2021./2022.

6.2 Запошљавање

Према подацима Националне службе за запошљавање, у општини Кикинда укупан број лица евидентираних као незапослени има 4227, од чега је 1433 жене и 2794 мушкарца.

Укупан број припадника ромске популације који се воде на евиденцији као незапослени износи 612, од којих 200 жена и 412 мушкараца. Незапослени Роми и Ромкиње су у изразито високом проценту са I степеном стручне спреме, укупно 571 незапослени, од чега 381 мушкарац и 190 жена. преостали број евидентираних су II степена (5 незапослених), III степена (20 незапослених), IV степена (13 незапослених) и VII-1 степена (3 незапослена).

Реалне податке о радно способним припадницима ромске популације на територији општине Кикинда је тешко добити, јер значајан део није на евиденцији Националне Службе за Запошљавање. Већински део радно способне ромске популације ради на сезонским пословима и на скупљању секундарних сировина и нису пријављени код Фонда ПИО.

6.3. Социјална заштита

Према званичним статистичким податцима из предходних година, стопа ризика од сиромаштва у Србији је износила преко 25%, а том ризику највише су били изложени млади до 24 године старости, као и најстарија популација. Међу припадницима ромске популације у Србији тај проценат је вишеструко већи.

Центар за социјални рад Града Кикинда одлучује о остваривању права корисника утврђених законом и о коришћењу услуга социјалне заштите које обезбеђује Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе и врши друге послове утврђене законом и прописима донетим на основу истог.

Према евиденцији Центра за социјални рад Града Кикинде, тренутно је на евиденцији као корисници регистровано око 1250 лица од ког броја је њих око 400 лица ромске популације, мада се процењује да је број социјално угрожених припадника ромске популације на територији Града Кикинде и до 4 пута већи.

Центар за социјални рад у складу са актима јединице локалне самоуправе учествује у пословима планирања и развоја социјалне заштите у јединици локалне самоуправе.

Јавна овлашћења Центра за социјални рад

1. У вршењу јавних овлашћења, центар у складу са законом одлучује о :

- остваривање права на новчану социјалну помоћ;
- остваривање права на додатак за помоћ и негу другог лица;
- остваривање права на помоћ за оспособљавање за рад;
- остваривање права на смештај у установу социјалне заштите;
- остваривање права на смештај одраслог лица у другу породицу
- хранитељству;
- усвојењу;
- старатељству;
- одређивању и промени личног имена детета;
- мерама превентивног надзора над вршењем родитељског права;
- мерама корективног надзора над вршењем родитељског права;

2. У вршењу јавних овлашћења, центар у складу са законом, обавља следеће послове:

- спроводи поступак посредовања -медијације у породичним односима (помирење и нагодба)
- доставља налаз и стручно мишљење , на захтев суда у парницама у којима се одлучује о заштити права детета или о вршењу, односно лишењу родитељског права;
- доставља, на захтев суда, мишљење о сврсисходности мере заштите од насиља у породици коју је тражио други овлашћени тужилац;
- пружа помоћ у прибављању потребних доказа суду пред којим се води поступак у спору за заштиту од насиља у породици;
- спроводи поступак процене опште подобности хранитеља, усвојитеља и старатеља;
- врши пописе и процену имовине лица под старатељством
- сарађује са јавним тужиоцем, односно судијом за малолетнике у избору и примени васпитних налога;
- спроводи медијацију између малолетног учиниоца и жртве кривичног дела;
- подноси извештај о испуњењу васпитног налога јавном тужиоцу, односно судији за малолетнике
- присуствује по одобрењу суда радњама у припремном поступку против малолетног учиниоца кривичног дела
- доставља мишљење суду пред којим се води кривични поступак против малолетника у погледу чињеница које се односе на узраст малолетника, чињеница потребних за оцену његове зрелости, испитује средину и прилике у којима живи и друге околности које се тичу његове личности и понашања;
- присуствује седници већа за малолетнике и главном претресу у кривичном поступку против малолетног учиниоца кривичног дела
- обавештава суд надлежан за извршење заводске васпитне мере и орган унутрашњих послова када извршење не може да започне или да се настави због одбијања или бекства малолетника
- стара се о извршењу васпитних мера посебних обавеза;
- оверава извршење васпитне мере појачаног надзора од стране родитеља, усвојитеља или старатеља и указује помоћ у извршењу мере;
- поверава извршење васпитне мере појачаног надзора у другој породици и указује помоћ породици у коју је малолетник смештен;

- стара се о извршењу васпитне мере појачаног надзора уз обавезу дневног боравка у установи за васпитање и образовање малолетника;
- доставља суду и јавном тужиоцу за малолетнике извештај о току извршења васпитних мера очијем се извршењу ради;
- предузима мере из своје надлежности у складу са одредбама Закона о спречавању насиља у породици;
- обавља друге послове утврђене законом;

Центар у вршењу јавних овлашћења пружа услуге социјалног рада и покреће судске поступке када је законом за то овлашћен. Праћење и проучавање појава у области социјалне и правне заштите и превентивна делатност.

Такође, запослени Центра свакодневно помажу припадницима Ромске националности у поступку добијања личних докумената, као и утврђивању њихових права и обавеза у области здравства, образовања, у Станици полиције. Центар спроводи активности које су неопходне за укључивање Рома у организован живот заједнице, као што је имовинска и правна заштита, а посредује и у решавању судских спорова. Корисници услуга ромске националности највише су заинтересовани за једнократну новчану помоћ коју и добијају, као и за стамбено збрињавање. Процена је да 28% домаћинстава ромске националности прима новчану социјалну помоћ.

6.4. Здравствена заштита

1. Општи подаци

Поражавајућа је чињеница да у Србији тек сваки стоти Ром доживи 60 година. Велики број припадника ромске популације у Србији и даље нема никаква лична документа, а такође велики број Рома и Ромкиња никад није посетило лекара. Око 65% њих нема здравствену књижицу, али приступ информацијама о доступности здравствених услуга представља најзначајнији проблем у области здравства.

За Роме се може рећи да болују од болести прљавих руку, болести респираторног и дигестивног тракта и кожных промена. Према неким резултатима истраживања урађених претходних година дошло се до података да трећина ромске деце не пере зубе и скоро никад не пере руке, 24% не конзумира млеко и млечне производе а 70% њих једе месо ређе од једном недељно.

Око 89% жена је бар једном у току трудноће прегледао здравствени радник. Обухват Ромкиња са пруженим услугама у току трудноће (мерење телесне масе, притиска, анализа крви и урина, Папаниколау тест) мањи је за 20 до 25% од обухвата осталих жена у Републици Србији. Ове услуге најмање добијају најсиромашније и необразоване Ромкиње. Око 93% Ромкиња се породило у здравственим установама, 67% уз присуство лекара, а око 24% уз присуство

бабице. Око 27% Ромкиња користи контрацепцију, а велики број њих (око 25%) користи традиционалне (непоуздане) методе контрацепције. Знање о полно преносивим болестима и ХИВ-у/сиди је незадовољавајуће - свега 7% Ромкиња познаје све начине превенције сиде, а свега 22% користи кондом при ризичном сексуалном односу са партнером који није сталан. Скоро половина Ромкиња се удаје пре 18.године живота. Од тог броја, две трећине се породе пре 18.године. Скоро 80% Ромкиња пуши у току трудноће. Велики број трудноћа дешава се у кратком временском периоду - у просеку ромска породица има између двоје и троје деце млађе од пет година. Истраживања су показала да се просечни број абортуса по жени креће се од 8 до 14. Иако лекари не врше дискриминацију над пацијентима доступност скупљих прегледа Ромима није често на располагању.

Ови подаци говоре да још много тога треба урадити како би се планирање породице и здравствено прихватљиво понашање ромских жена жена у репродуктивном периоду довело на задовољавајући ниво.

2. Здравствена заштита Рома у Граду Кикинди

У Граду Кикинди здравствене установе чине Здравствени центар „Коста Средојев Шљука“, као и Дом здравља у Кикинди са свјим издвојеним амбулантама у већини насељених места Општине Кикида. Ситуација из области здравља Рома у Граду Кикинди се не разликује много од ситуације у осталим деловима Републике Србије. Здравствено су најугроженији становници које живи у неусловним и нехигијенским насељима у којима постоји већи ризик од настанка и ширења заразних болести. Тешки услови живота, чак и без електричне енергије, канализационе мреже и воде у појединим селима, такође утичу на лош здравствени положај Рома. Најчешћи здравствени проблеми код Рома у Граду Кикинди су болести деце, а код одраслих то су прехладе респираторног типа и повреде. Такође је присутна недовољна информисаност о превенцији, здрављу репродуктивних органа, нежељеној трудноћи. Тачан број Рома који користи редовно здравствене услуге на територији Града Кикинде није познат, у сваком случају процентуално гледано он је много мањи него код припадника осталог становништва. Огроман број Рома у Кикинди нема ни здравствену књижицу нити је икада посетило лекара.

У последњим годинама постоји институција Здравственог медиатора за Роме и Ромкиње на територији Града Кикинде, како би се и на тај начин покушало помоћи припадницима ромске популације у добијању основне здравствене заштите, као и у само-просвећивању Рома и Ромкиња о неопходности старања за сопствено здравље као и у подизању саме културе вођења здравијег и одговорнијег начина живота самих Рома и Ромкиња.

6.5. Становање

Роми на територији Града Кикинде живе у више делова града и више урбаних градска насеља, у великом делу у нелегалнистани кућама. Ромска популација у Кикинди претежно насељава следећа насеља: Велики Бедем и Мали Бедем у којима живи већинско ромско становништво, као и насеља Стрелиште и Баранда у којима, са становништвом ромске националности живи и становништво неромске националности. Поред ових насеља Роми све више у последњим годинама насељавају и остале делове града у којима живи већинско становништво. Такође поред самог Града Кикинде роми насељавају у већем броју и насељена места Мокрин, Башаид и Руско Село, а има их и у свим осталим селима кикиндске општине, где углавном живе помешани са већинским становништвом. Инфраструктура становања у Ромским насељима на територији Града Кикинде је резноврсна, има делова ових насеља где постоји водоводна и канализациона мрежа, електрична енергија и улице су асфалтиране. У неким насељима постоји водоводна електро-енергетска мрежа, али улице нису асфалтиране и нема канализације. У појединим деловима предметних насеља постоје и делови који су апсолутно инфраструктурно неопремљени. Велики број ромских кућа по овим насељима је у јако лошем и запушеном стању, често и без основних услова за живот у истима, тако да је побољшање инфраструктуре и самих услова живота у предметним ромским насељима једна од најбитнијих тачака овог Локалног акционог плана на којима у наредном периоду треба радити.

7. Приоритети и препоруке

Као приоритете приликом имплементације Локалног Акционог Плана за Роме и Ромкиње за период од 2022. до 2025. године за Град Кикинду, а имајући у виду бројност и значај ромске популације Граду Кикинди, препоруке су следеће:

- 1) запошљавање и samozapošljavanje засновано на претходној преквалификацији и доквалификацији и подстицању предузетништва Рома и Ромкиња и социјалном задругарству и предузетништву;
- 2) унапређење инфраструктуре, легализације кућа и одрживих ромских насеља и побољшање хигијене у ромским насељима;
- 3) подршку родитељима ромске деце кроз едукацију и менторски рад, финансијске и друге подстицаје, али и активности Центра за социјални рад Кикинда на повећању одговорности родитеља за образовање деце;

4) јачање капацитета ромских НВО за оснаживање ромске популације кроз тренинге за унапређење вештина за активно тражење посла и развој предузетништва, подршку равноправном укључивању у друштвену заједницу, регулисање личног статуса и вађење личних докумената и остварење других права признатих законима, овладавањем вештинама планирања, управљања, мониторинг и евалуацију пројеката.

5) развијање концепта ромског културног центра и подстицаји медијима за прављење програма за Роме и програма на ромском језику;

6) даљи развој већ успостављених партнерстава ромских НВО са надлежним институцијама у областима безбедности (ПУ Кикинда), јавног здравља (Дом здравља Кикинда) и социјалних права ромске заједнице (Центар за социјални рад Кикинда).

У буџету Града Кикинде, потребно је предвидети неопходна средства за сваку годину имплементације Локалног Акционог Плана за Роме и Ромкиње за период од 2022. до 2025. године за Град Кикинду, за реализацију предвиђених активности.

- SWOT АНАЛИЗА

СНАГА	МОГУЋНОСТ И
<p>Град Кикинда је функционални мултиетнички и регионални центар</p> <p>Постоји развијена мрежа институција у сектору здравствене и социјалне заштите</p> <p>Присуство развијених културних и образовних институција</p> <p>Квалификован и утицајан грађански сектор који је активан у решавању проблема ромске популације</p> <p>Активно партнерство између релевантних локалних чиниоца на побољшању животних, статусних, социјалних, образовних и културних услова Рома и Ромкиња</p>	<p>Доступност фондова ЕУ за подршку побољшања животних услова рањивих група, посебно ромске популације</p> <p>Постојање националних стратегија за смањење сиромаштва, социјалну заштиту, а пре свега Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016 до 2025. године</p> <p>Прилагођавање програма рада културних и образовних институција грађанима ромске националности</p> <p>Преношење надлежности за социјалну заштиту са републичког на локални ниво</p> <p>Развој предузетничких вештина и социјалних предузећа</p> <p>Сензибилитет заједнице и активно укључивање у решавању проблема</p>
СЛАБОСТ И	ПРЕТЊЕ
<p>Неадекватна јавна комунална инфраструктурау ромским насељима</p> <p>Социјална и здравствена заштита не обухвата све грађане ромске националности</p> <p>Традиционални приступ образовном систему</p> <p>Непостојање локалне стратегије социјалне политике</p> <p>Низак ниво обучености</p> <p>Недовољни степен институционалне подршке</p>	<p>Не решени имовинско правни односи</p> <p>Смањен просечни животни век грађана ромске националности</p> <p>Неадекватна стратегија образовне и културне политике на републичком и локалном нивоу</p> <p>Ризик од социјалне сегрегације ромске популације</p> <p>Незаинтересованост шире заједнице да помогне развоју вештина</p> <p>Традиционални начин размишљања и одсуство континуиране едукације</p>